

General | Redacció | Actualitzat el 06/02/2024 a les 13:45

## Recordem Natalie Zemon Davis, a l'entrevista

*A l'entrevista de febrer, traduïm la conversa del periodista Mariano Schuster amb la historiadora, que va morir l'octubre passat*



Natalie Zemon Davis als anys 70 a Berkeley, durant una de les seves classes | UC Berkeley

El número 505 de *L'Avenç* gira entorn dels **imaginari propers i llunyans**, que es connecten a través del **pensament sobre la memòria i la cultura**. Recuperem i traduïm una **entrevista a la historiadora Natalie Zemon Davis**, que li va fer el periodista **Mariano Schuster** poc abans de la seva mort l'octubre de 2023, i que es va publicar a la revista argentina *Nueva Sociedad*.

La conversa ressegueix l'interès de Zemon Davis per la **cultura popular** i les **veus particulars del passat**, sempre acompanyat del **rigor històric** de la seva mirada. L'entrevista, que hem titulat "**El diàleg amb la singularitat**", la historiadora indaga en el vincle entre la seva recerca i la identitat pròpia, i reivindica la importància de les **figures "entre mons"**, tal com les anomena la mateixa investigadora.

A continuació, n'oferim una selecció, amb una breu síntesi de la trajectòria de Zemon Davis i algunes reflexions sobre el seu mètode, que va mantenir, en essència, des de la seva tesi doctoral i en un dels seus llibres més coneguts.

La historiadora Natalie Zemon Davis (Detroit, 1928 - Toronto, 2023) ha estat una de les figures més destacades de la història social, amb una llarga trajectòria que es va estroncar amb la seva mort el passat mes d'octubre. Els seus darrers treballs, enfocats en personatges singulars, permeten reflexionar sobre qüestions associades a la identitat i als «llenguatges del poble». En aquesta entrevista recent amb el periodista Mariano Schuster, a qui agraïm el seu amable permís per traduir-la, es va publicar a la revista argentina *Nueva Sociedad* el setembre de 2023. Zemon Davis hi repassava la seva obra, recordava els compromisos amb la història, la seva associació

amb lluites polítiques i la seva relació amb intel·lectuals de diverses disciplines. Zemon Davis va estudiar a l'Smith College, al Radcliffe College i a la Universitat de Harvard. Es va doctorar en Història a la Universitat de Michigan l'any 1959. Catedràtica emèrita d'Història de la Universitat de Princeton i de la Universitat de Toronto, Zemon Davis va ser docent a les universitats de Brown, de Califòrnia i de Berkeley, així com presidenta de l'Associació Històrica Nord-americana el 1987. [...] Des de la seva tesi doctoral, va investigar i escriure sobre diversos personatges, com ara Martin Guèrra (*Le Retour de Martin Guerre*, 1983), Lleó l'Africà (*Trickster Travels*, 2006) i una sèrie de dones amb què va indagar en la història social associant-la a qüestions de gènere (entre d'altres, *Women on the Margins: Three Seventeenth-century Lives*, 1995).

[...]

**Permeti'm, tornant a la identitat, preguntar-li per la seva família. Com estava conformada i d'on provenien? Tenia antecedents fortament religiosos? Es parlava ídix a casa seva? I com impactava en vostè aquesta identitat jueva?**

Tant el meu pare com la meva mare van néixer als Estats Units ?el meu pare a Detroit i la meva mare a Burlington, Vermont?, però la majoria dels seus avantpassats eren d'Europa de l'Est: Lituània, Polònia i Bielorrússia. A casa meva, però, no es parlava ídix, ja que el meu pare no en sabia. La meva mare, en canvi, el parlava amb les seves germanes quan no volia que el meu germà i jo l'entenguéssim. A instàncies del meu pare, liberal i educat a la universitat, no manteníem una estricta observança caixer, encara que s'encenien espelmes els divendres a la nit i sopàvem sovint amb els meus avis paterns, que eren més observants.

Certament, la identitat jueva era molt important, encara que no tant pel seu contingut religiós, sinó pel lloc que em permetia bastir-me en el meu món juvenil. Vivíem en un veïnat predominantment gentil i podia veure'm a mi mateixa ocupant un lloc una mica independent al món. Això, en certa manera, també feia por, ja que sempre existia el perill d'algun tipus d'expressió antisemita. Però alhora, aquesta situació em va donar una base per al pensament independent, que crec que va ser una veritable fortalesa més endavant.

[...]

**A *Societat i cultura a la França moderna* [1975], va publicar l'assaig «Dones urbanes i canvi religiós», en què es preguntava per l'atractiu que la Reforma protestant havia tingut per a les dones i si aquestes havien tingut un paper especial en el canvi religiós. Per què es va plantejar abordar temes associats al gènere?**

Va ser el meu primer assaig des d'aquesta perspectiva. Les dones havien aparegut als meus assajos anteriors quan formaven part d'alguna manera de la història, com en els estudis sobre els pobres de Lió i els beneficiaris de l'ajuda social, molts dels quals eren dones. Però mai no havia estat el tema central. A finals dels anys 70, vaig conèixer Jill Ker Conway, que havia arribat a Toronto després de cursar estudis de doctorat en història de les dones. Havia fet una tesi sobre les dones nord-americanes a la vida política, que tenia una important qüestió historiogràfica al seu centre. Gràcies a les converses que vaig mantenir amb ella, em vaig adonar de com es podia centrar la investigació en el gènere. I de les nostres converses va sorgir la decisió d'iniciar un curs d'Història de les Dones a la Universitat de Toronto, que vam impartir el 1971, i que va ser un dels primers a Canadà.

**Després, va tornar al tema al seu text sobre les dones de l'Escola dels Annals. En quina mesura ha sentit un deute amb aquelles dones historiadores?**

M'hi sentia en deute perquè van contribuir a forjar un paper per a les dones com a estudioses de la història. Les dones que van ser importants a la meva pròpia vida van ser, en primer lloc, les meves professores a l'Smith College, com Leona Gabel, especialista en el Renaixement italià, i Jean Wilson, que va treballar sobre l'Anglaterra del segle XVII. Més tard em va atreure molt la feina de la gran medievalista anglesa Eileen Power. En el passat sovint se subestimava la tasca d'aquestes estudioses, però el panorama està canviant. A França, s'estan reeditant les obres de Lucie Varga.

**Al seu llibre *Dones dels marges*, traçava les trajectòries vitals de tres dones: la comerciant**

**jueva Glikl bas Judah Leib, la monja ursulina Maria de l'Encarnació, i l'artista protestant Maria Sibylla Merian. Al pròleg, desenvolupa una conversa imaginària amb totes tres, més que com a estil literari, com a mostra d'una certa concepció de la història, en què duu els personatges al present i evidencia la seva agència i la possibilitat de dialogar-hi. Què volia dialogar amb aquestes tres dones que s'havien desenvolupat en unes societats amb jerarquies clarament masculines i en què la religió havia complert un paper essencial en la direcció de les seves vides?**

La raó del procediment és fonamental: volia recordar-me a mi mateixa i als meus lectors l'obligació que tenim amb els nostres subjectes d'estudi de parlar-ne de la manera més justa possible. Els utilitzem de maneres que no haurien triat. Potser fem públiques coses que ells no haurien volgut que se sabessin més enllà de les portes de la seva família. Tanmateix, els hem de prometre que serem el més precisos i comprensius que puguem, fins i tot amb aquells els actes dels quals ens semblin censurables. Vaig pensar que un diàleg d'aquesta mena al principi del llibre podria exposar bé aquests punts. I, per descomptat, també em va semblar divertit experimentar amb una nova manera d'escriure.

Trobareu l'**entrevista sencera** en aquest enllaç.

Podeu adquirir el número 505 aquí, i subscriure-us a *L'Avenç* aquí.